

ERESALUUT VOOR DE GELEERDEN

WIJ doen ons hoedje af voor alle geleerden, maar wij kunnen de naam van al die geleerde bollen niet opsommen, want dat zou ons waarachtig te ver leiden. Filosofen, filologen, rechtsgeleerden, geneesheren en historici, verontschuldigd ons voor het feit dat wij u niet allemaal de hulde kunnen brengen die u verdient. De plaats die ons ter beschikking staat is beperkt. We kunnen dus slechts enkele geleerden vermelden.

DE WETENSCHAPPEN

HET was niet langer meer mogelijk « alles » te leren en « alles » te kennen. De geleerden moesten zich noodgedwongen specialiseren in een bepaald vak. Er werden een hele reeks wetenschappelijke instituten opgericht. Om ze te bouwen en uit te rusten was er veel geld nodig en gelukkig waren er maecenassen zoals de Amerikanen Rockefeller en Carnegie, die diep in hun portefeuille tastten. In 1896 stichtte de Zweedse scheikundige Alfred Nobel — je weet wel, de man die het dynamiet uitvond — een fonds om de geleerden en de vorsers te belonen: de Nobelprijs.

LAMARCK EN DARWIN

IN het begin van de XIXe eeuw vernieuwde de Fransman Lamarck de dierkunde. Geoffroy Saint-Hilaire voerde het beroemde debat met Cuvier over de methoden en de grenzen der vergelijkende anatomie. Cuvier bestudeerde de zeedieren en reorganiseerde vele hogescholen, ook in Nederland. De Engelsman Darwin publiceerde in 1859 zijn beroemd werk: *On the origin of species* bij means of natural selection, dat een enorme invloed heeft gehad op de biologie en op het gedachtenleven van de daaropvolgende tijd. Met zijn landgenoot Spencer was hij de vader van de evolutieleer. Claude Bernard was een beroemd bioloog uit de tweede helft van de XIXe eeuw.

DE WISKUNDE

JE hebt misschien een broertje dood aan de wiskunde, maar je zal moeten toegeven dat de wiskunde een steeds grotere plaats inneemt in het moderne leven en dat de wiskunde eng verbonden is aan experimenteel wetenschapswerk. De Fransman Jules-Henri Poincaré was een wereldberoemd wis-, natuur- en sterrekundige. Hij was hoogleraar in de theoretische fysica en waarschijnlijkheidsrekening. Hij schreef een groot aantal boeken die hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van de wiskunde en de natuurwetenschappen.

DE FYSICA

DE XIXe eeuw telde grote fysici, o.m. de Fransen Laplace, Ampère, Gay-Lussac, Arago, de Engelsen Dalton, en Davy, de Duitser Clausius, een der grondleggers van de thermodynamica en de kinetische gastheorie. De Fransman Cailletet legde zich toe op het vloeibaar maken der zgn. permanente gassen. De Engelsman Crookes ontdekte het thallium (metaal iets zachter dan lood), bestudeerde het spectrum van gasontladingen en het zonnenspectrum. De Duitser Röntgen ontdekte in 1895 de X-stralen. In 1900 ontdekten de Fransen Pierre Curie en zijn vrouw Marie Sklodowska, het radium. Nieuwe maar ook vreselijke perspectieven werden aldus voor de wetenschap geopend.

PASTEUR

DE Fransen Wurtz en Berthelot hebben de organische scheikunde een grote stap vooruit geholpen, maar de beroemdste scheikundige was beslist Pasteur. Hij was niet alleen een geleerde, maar tevens een weldoener. Hij wijdde zijn leven aan de studie van de microben, de gistingsverschijnselen en pathogene micro-organismen, over hun rol bij de gistingsprocessen, de hondsdolheid, de kippencholera, enz. Hij was de ontdekker van de methoden om infectieziekten te bestrijden en hij was de grondlegger der vaccinatie tegen hondsdolheid en difterie. Hij kon vele mensenlevens redden.